

Mezinárodní sčítání vodních ptáků v Česku v lednu 2018

The International Waterbirds Census in Czechia in January 2018

Zuzana Musilová, Petr Musil, Šárka Neužilová & Adéla Šenkýřová

Katedra ekologie FŽP ČZU, Kamýcká 129, 165 21 Praha Suchbát, e-mail: iwccz@post.cz

V lednu 2018 proběhl v České republice **53. ročník Mezinárodního sčítání vodních ptáků** (dále IWC). Tento globálně koordinovaný monitorovací program probíhá v Česku již od roku 1966 pod záštitou Wetlands International (dříve IWRB) - viz např. Pellantová 1995, 1996, 1997, 1998, Musilová *et al.* 2003, Musilová & Musil 2004, Musilová & Musil 2005, Musilová *et al.* 2008, 2009, 2010, Musil & Musilová 2010, Musilová *et al.* 2011, 2014a, 2014b, 2016a, 2016b. Cílem tohoto monitorovacího programu je získávání údajů využitelných pro odhad velikosti tahových populací vodních ptáků, identifikace populací a druhů s výraznými změnami početnosti, a následně i vytipování významných zimovíšť

na lokální, národní i mezinárodní úrovni (Wetlands International 2006, 2019).

V lednu 2018 se do Mezinárodního sčítání vodních ptáků v České republice zapojilo více než 320 dobrovolných sčítatelů z řad profesionálních i amatérských ornitologů, kteří sčítali **na 654 lokalitách**. Na 49 lokalitách (7.5 %) nebyl zjištěn žádný vodní pták (viz tab. 1, obr. 1). Počet lokalit bez ptáků byl nízký, neboť stojaté vody byly rozmrzlé.

Sčítání probíhalo v podmínkách **teplotně velmi mírné zimy**, průměrná lednová teplota v Česku dosahovala 2.9 °C. Také předchozí prosinec 2017 byl teplotně nadprůměrný (2.6 °C).

Tab. 1. Souhrnné údaje o rozsahu sčítání v lednu 2018 v jednotlivých oblastech ČR.

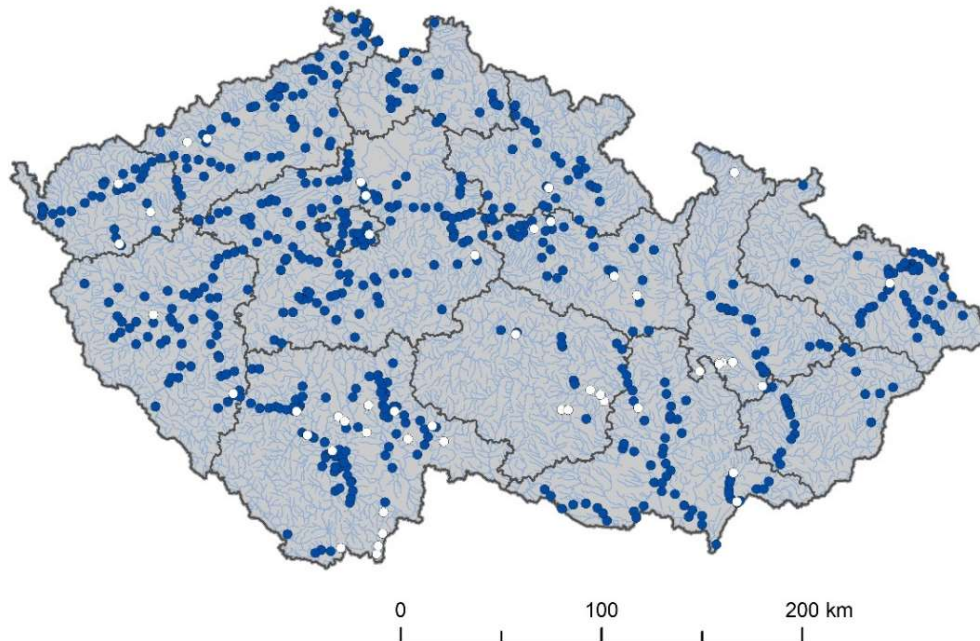
Table 1. Total numbers of counted sites in various parts of the Czech Republic in January 2018.

oblast region	celkový počet lokalit number of sites	lokality bez ptáků sites with zero counts
západní Čechy (<i>West Bohemia</i>)	93	5
severní Čechy (<i>North Bohemia</i>)	86	2
střední Čechy (<i>Central Bohemia</i>)	131	4
jižní Čechy (<i>South Bohemia</i>)	99	16
východní Čechy (<i>East Bohemia</i>)	78	6
jižní Morava (<i>South Moravia</i>)	86	8
severní Morava (<i>North Moravia</i>)	81	8
celkem total	654	49

Seznam spolupracovníků v lednu 2018   *List of volunteers in January 2018*

Miloslav Anderle, R. Bače, Miroslav Bártil, Jiří Bartoš, Václav Bartoš, Markéta Bartošová, Jaroslav Bažant, Eva Bažantová, Michaela Běčáková, Karel Bejček, Tomáš Bělka, Pavel Benda, Zuzana Beránková, Petr Berka, Pavlína Berková, Zdeňka Blažková, Zuzana Blažková, Tomáš Bodnár, Ondřej Boháč, Richard Boháč, Vladimír Bouček, Jan Brchel, Milan Bronclík, Jiří Brožek, Michaela Brožová, Barbora Březinová, Jiří Bureš, Ondřej Bureš, p. Burget, Oldřich Bušek, Jakub Čejka, Jan Černý, Štěpánka Čížková, Karel Čulík, Martin Čurda, Mojmír Dostál, Ota Dračka, Jitka Dvorská, Miroslav Dvorský, Dagmar Dvořáčková, Lada Dvořáčková, Stanislav Emingr, Pavel Eret, Jana Eretová, p. Fait, Michal Feller, Fénix o.s., Petr Filippov, Jan Fišer, Radek Fišer, Miroslav Foltýn, Oldřich Forman, Milan Frencl, Anna Fuchsová, Lucie Fuchsová, A. Gibiš, Jarmil Goldman, Jan Grünwald, Naděžda Gutzerová, Miloslav Haifler, Otakar Hais, Marek Haluzík, Aleš Hampl, Lenka Fischerová, Serhiy Hanhur, Anna Hašková, Jan Havlíček, p. Hec, Marie Helebrandová, Ivo Hertl, Václav Hlaváč, Jakub Hlaváček, Jiří Hlaváček, Petra Hlaváčová, Jan Horák, Kryštof Horák, David Horal, M. Hörlová, Antonín Hosnedl, Lucie Hošková, Zdeněk Houdek, Hana Hubáčková, Karel Hurt, Helena Hurtová, Miloš Chaloupka, pí. Chmelová, Hana Chobotská, Josef Chytil, Pavla Chytilová, Dětmar Jäger, Josef Jahelka, p. Jandík, Kateřina Janová, František Jaskula, Jiřina Jelenová, Aleš Jelínek, Miroslav Jelínek, Milan Jenč, Robert Jenč, p. Ježdík, 42.OVS Jilemnice Kačeři, Lukáš Kadava, Elena Kameníková, Barbora Kaminiecká, Eliška Kaňková, Michal Kavka, Martin Klepal, Blanka Kloučková, Pavlína Kočicová, Dana Konečná, Zdeněk Konečný, Nela Kotásková, Petr Koutný, Miloš Kovář, Václav Kovář, Petr Kovařík, Petr Krása, Jan Krejčík, Šimon Kronus, Ivana Kroutilová, Daniel Křenek, Václav Křivan, L. Křížová, Vladislav Kubíček, p. Kučera, Robert Kulík, Martin Kupka, Jitka Kvardová, Petr Lang, Anna Langrová, Jakub Legát, Alena Lehká, Jakub Lehký, Jiří Lehký, Martin Lehký, Vladimír Lemberk, L. Linhartová, Leoš Lippl, Adam Lisztwan, Ladislav Lisztwan, Jan Lobotka, pí. Lokingová, Tomáš Lümel, Z. Mačát, Jiří Mach, Karel Machač, Petr Macháček, Martin Mandák, Jaroslav Marx, Tomáš Mastík a LMP (Lid Medvědího potoka), Kristýna Matějů, Michal Maxa, Jan Mayer, Petr Meca, Dominik Melichar, Vladimír Melichar, Magdalena Melicharová, Zdislava Melicharová, Jakub Mikulčík, Sára Mikulčíková, Vladimír Mikule, Petr Mitrenga, Patrik Molitor, Soňa Moučková, Petr Musil, Aneta Musilová, Karolína Musilová, Zuzana Musilová, Jan Mutl, Oldřich Myška, Ing. Roman Najbert, Ludvika Naušová, p. Neckář, Jana Němečková, Nepomucký ornitologický spolek, Jiří Neudert, Petr Novotný, Lukasz Nytra, Pavel Olbert, Libor Oplocký, Ivo Otáhal, p. Paisker ml., p. Paisker st., Vítězslav Palán, Karel Pavelka, Petr Pavliska, Antonín Pchálek, Vlastimil Pírek, Radek Plesník, Luděk Plot, DESOP Plzeň, Michal Podhrázký, Klára Poláková, Vladimíra Poláková, Jindřich Poříz, Václav Prásek, pí. Procházková, Miroslav Půlpán, Jiří Pykal, Aleš Regner, Antonín Reiter, Radek Remar, Jiří Rohlena, Jiří Rubeš, Pavel Růžek, Miroslav Rybář, T. Ryněš, Leoš Řičánek, Vlastimil Sajfrt, Mojmír Sedláček, Svatava Sekerková, Libor Schröpfer, Jiří Sládeček, Jiří Sladký, Martin Smažil, Helena Smutná, Kateřina Sosnovcová, Václav Souček, Robert Spousta, Petr Starý, Robert Stejskal, Jana Strakošová, Martin Strnad, Zuzana Strnadová, Václav Strolený, Jan Střítecký, pí. Suržinová, Martin Süß, Marie Süssová, Jan Sychra, Jaroslav Šabatka, Pavel Šálek a dalších 18 účastníků, Jiří Šebestian, pí. Šedivcová, Ivan Šenkýř, Vincent Šenkýř, Adéla Šenkýřová, Jan Ševčík, Jiří Ševčík, K. Ševčíková a LMP, Lukáš Šimek, Jan Šinko, Jiří Šírek, V. Škorpíková, Milan Škrott, Róbert Špilák, Vojtěch Šroller, pí. Štěpánková, Vladimír Štorek, Petr Šuma, Václav Šutera, Petr Švehla, Pavel Tauber, Vít Tejrovský, Pavel Theiner, Milan Tichai, Aleš Toman, Hana Tomsová, Helena Tomšíková, Tomáš Tým, Jan Ulrych, Lubor Urbánek, Milan Urbánek, Roman Vacík, Ladislav Vajshajtl, Zdeněk Valeš, Šárka Vančurová, Jaroslav Vaněk, Michal Vašík, Jakub Večeřa, Zdeněk Vermouzek, Jaromír Veselý, M. Veselý, Martin Mrňous Vlk, Jiří Vitovský, Jiří Vlček, Dušan Vodnárek, Josef Vojta, Romana Vojtová, Pavel Volf, p. Vondráček, Antonín Vorel, Ota Vorel, Jakub Vrána, Světlana Vránová, Vilém Vyhnálek, Martin Vymazal, Jiří Vyskočil, p. Vysoký, pí. Wenischová, Jiří Zajíc, Jaroslav Zaňát, Vendula Zbytovská, Ondřej Zbytovský, Jaroslav Zeman

Omlouváme se všem spolupracovníkům, které jsme v seznamu omylem neuvedli, a za případné chyby.

Obr. 1. Distribuce sledovaných lokalit na území České republiky v lednu 2018. Plné kroužky představují lokality, kde byl zaznamenán alespoň 1 druh vodních a mokřadních ptáků, bílé kroužky představují 49 lokalit, kde nebyl v lednu 2018 zjištěn žádný vodní pták.

Fig. 1. Distribution of investigated wetland sites in the Czech Republic in January 2018. Closed circles represent sites with at least one waterbird, open circles represent 49 sites without waterbirds.

Výsledky

V lednu 2018 proběhlo Mezinárodní sčítání vodních ptáků na 654 lokalitách a bylo při něm zjištěno celkem **65 druhů ptáků** v celkovém počtu **198 080 exemplářů**.

Nejpočetnějším druhem byla kachna divoká (*Anas platyrhynchos*), dále následovala husa tundrová (*Anser fabalis*), husa běločelá (*Anser albifrons*), lyska černá (*Fulica atra*) a racek chechtavý (*Chroicocephalus ridibundus*).

Nejhojnější druhy, zastížené na největším počtu sledovaných lokalit, byly zjištěny v tomto pořadí: kachna divoká, volavka popelavá (*Ardea cinerea*), labuť velká (*Cygnus olor*), kormorán velký a morčák velký (*Mergus merganser*) - viz tab. 2 a 3.

U řady druhů byly zjištěny zajímavé regionální rozdíly v celkové početnosti zimujících jedinců. Ve **středních Čechách** byly oproti ostatním regionům zjištěny nejvyšší počty u labutě velké, potápky malé (*Tachybaptus ruficollis*), volavky popelavé, slípky zelenonohé (*Galinula chloropus*) a racka chechtavého. Husice nilská (*Alopochen aegyptiaca*), kopřivka obecná (*Mareca strepera*), morčák velký, potápka roháč (*Podiceps cristatus*), lyska černá a racek stříbřitý (*Larus argentatus*) byli nejpočetnější v **severních Čechách**. Husa tundrová, běločelá a husa velká (*Anser anser*), hvízdák eurasijský (*Mareca penelope*), kachna divoká, ostralka štíhlá (*Anas acuta*), lžičák pestrý (*Spatula clypeata*), polák velký (*Aythya*

Tab. 2. Počet zjištěných jedinců jednotlivých druhů v lednu 2018 v regionech ČR (ZápC - západní Čechy, SevC - severní Čechy, StřC - střední Čechy, JižC - jižní Čechy, VycC - východní Čechy, JižM - jižní Morava, SevM - severní a střední Morava).

Table 2. List of recorded species in regions in January 2018 (ZápC - West Bohemia, SevC - North Bohemia, StřC - Central Bohemia, JižC - South Bohemia, VycC - East Bohemia, JižM - South Moravia, SevM - North and Central Moravia).

druh species	celkem total	ZápC	SevC	StřC	JižC	VycC	JižM	SevM
<i>Cygnus olor</i>	2 512	284	230	747	132	163	597	359
<i>Cygnus cygnus</i>	2	0	0	0	0	0	2	0
<i>Anser cygnoides</i>	3	1	0	0	0	0	2	0
<i>Anser fabalis</i>	11 939	500	2835	74	784	440	7 010	296
<i>Anser brachyrhynchos</i>	1	0	0	0	0	0	1	0
<i>Anser albifrons</i>	11 272	202	1 600	339	1 217	919	6 924	71
<i>Anser anser</i>	3 671	13	239	244	391	286	1 998	500
<i>Anser anser f. domestica</i>	20	1	0	7	0	10	2	0
<i>Anser indicus</i>	1	1	0	0	0	0	0	0
<i>Anser spp.</i>	222	150	0	0	0	0	2	70
<i>Branta canadensis</i>	1	0	0	0	0	0	1	0
<i>Alopochen aegyptiaca</i>	96	9	53	20	2	4	4	4
<i>Tadorna tadorna</i>	9	0	2	0	0	0	7	0
<i>Cairina moschata</i>	23	1	0	5	2	9	6	0
<i>Aix sponsa</i>	1	0	0	1	0	0	0	0
<i>Aix galericulata</i>	10	0	0	5	1	1	2	1
<i>Mareca penelope</i>	502	0	19	6	24	55	377	21
<i>Mareca strepera</i>	577	18	323	15	12	5	152	52
<i>Anas crecca</i>	693	131	21	17	9	248	217	50
<i>Anas platyrhynchos</i>	100 993	8 008	12 023	16 734	11 235	10 049	30 501	12 443
<i>Anas acuta</i>	45	1	0	2	0	15	26	1
<i>Spatula clypeata</i>	21	0	4	3	0	1	13	0
<i>Netta rufina</i>	17	0	0	5	7	3	1	1
<i>Aythya ferina</i>	2 607	2	633	62	61	119	1 720	10
<i>Aythya nyroca</i>	2	0	0	0	0	0	0	2
<i>Aythya fuligula</i>	5 668	26	2 247	956	30	148	2 185	76
<i>Aythya marila</i>	13	0	0	0	0	2	11	0
<i>Clangula hyemalis</i>	4	0	0	0	0	0	0	4
<i>Melanitta fusca</i>	40	0	6	11	0	0	22	1
<i>Bucephala clangula</i>	1 226	12	308	103	102	172	463	66
<i>Mergellus albellus</i>	58	6	6	2	0	3	40	1
<i>Mergus serrator</i>	16	0	14	0	0	1	0	1
<i>Mergus merganser</i>	3 314	281	956	616	182	180	476	623
<i>Anatinae spp.</i>	861	2	1	2	1	5	775	75
<i>Gavia stellata</i>	3	0	1	0	0	2	0	0
<i>Gavia arctica</i>	6	0	0	2	3	0	1	0

druh species	celkem total	ZápC	SevC	StřC	JižC	VycC	JižM	SevM
<i>Tachybaptus ruficollis</i>	389	27	86	99	9	13	73	82
<i>Podiceps cristatus</i>	444	17	209	67	1	41	27	82
<i>Podiceps grisegena</i>	7	0	4	0	0	0	3	0
<i>Podiceps auritus</i>	1	0	0	0	0	0	1	0
<i>Podiceps nigricollis</i>	4	0	1	2	0	0	1	0
<i>Phalacrocorax carbo</i>	9 559	518	2 016	3 159	23	1 047	2 166	630
<i>Ardea alba</i>	976	66	51	27	91	45	397	299
<i>Ardea cinerea</i>	1 700	143	196	278	250	184	357	292
<i>Ciconia ciconia</i>	4	1	1	0	0	0	0	2
<i>Gallinula chloropus</i>	238	4	15	170	1	18	25	5
<i>Fulica atra</i>	10 679	164	4 774	1 633	10	597	2 908	593
<i>Grus grus</i>	9	0	2	0	0	2	0	5
<i>Vanellus vanellus</i>	2	1	0	0	0	0	0	1
<i>Philomachus pugnax</i>	1	0	0	0	0	0	1	0
<i>Gallinago gallinago</i>	1	0	0	1	0	0	0	0
<i>Tringa ochropus</i>	4	0	1	0	0	0	2	1
<i>Larus melanocephalus</i>	4	0	0	0	0	0	0	4
<i>Chroicocephalus ridibundus</i>	9 151	10	2 434	4 717	8	39	161	1 782
<i>Larus canus</i>	7 058	0	2 806	47	0	41	41	4 123
<i>Larus fuscus</i>	1	0	1	0	0	0	0	0
<i>Larus argentatus</i>	390	95	274	7	0	2	0	12
<i>Larus cachinnans</i>	4 571	7	1 531	431	5	94	164	2 339
<i>Larus michahelis</i>	8	0	0	0	0	0	0	8
<i>Larus cach./argentatus</i>	5 775	81	2 660	182	100	255	308	2 189
<i>Haliaeetus albicilla</i>	105	4	6	14	29	1	36	15
<i>Alcedo atthis</i>	157	19	21	34	15	12	35	21
<i>Anthus pratensis</i>	9	0	9	0	0	0	0	0
<i>Motacilla cinerea</i>	17	1	2	6	0	1	3	4
<i>Motacilla alba</i>	5	0	2	1	1	0	1	0
<i>Cinclus cinclus</i>	350	43	33	20	9	92	56	97
<i>Panurus biarmicus</i>	7	0	5	0	0	0	0	2
<i>Emberiza schoeniclus</i>	5	0	1	2	0	0	0	2
CELKEM TOTAL	198 080	10 850	38 662	30 875	14 747	15 326	60 304	27 319

ferina), polák kahaloka (*Aythya marila*), turpan hnědý (*Melanitta fusca*), hohol severní (*Bucephala clangula*), morčák malý (*Mergellus albellus*), volavka bílá (*Ardea alba*) a volavka popelavá dosáhli nejvyšších počtů **na jižní Moravě**.

Nejvíce čírek obecných (*Anas crecca*) bylo celkově zaznamenáno ve **východních Čechách**. Na střední a **severní Moravě** byly zjištěny nejvyšší celkové počty racků bouřních (*Larus canus*) a bělohla- vých (*Larus cachinnans*).

Tab. 3. Počet zjištěných jedinců jednotlivých druhů v lednu 2018 na různých typech vod.**Table 3.** List of recorded species in different types of wetlands in January 2018.

druh species	počet lokalit number of sites	celkem total	přehrady reservoirs	rybníky fishponds	prům. vody industr. waters	řeky, potoky rivers, streams
<i>Cygnus olor</i>	229	2 512	114	597	184	1 369
<i>Cygnus cygnus</i>	1	2	0	2	0	0
<i>Anser cygnoides</i>	2	3	0	2	0	3
<i>Anser fabalis</i>	14	11 939	3 700	7 010	35	320
<i>Anser brachyrhynchos</i>	1	1	0	1	0	0
<i>Anser albifrons</i>	26	11 272	3 826	6 924	828	249
<i>Anser anser</i>	49	3 671	615	1 998	309	58
<i>Anser anser f. domestica</i>	4	20	0	2	0	3
<i>Anser indicus</i>	1	1	0	0	0	1
<i>Anser spp.</i>	4	222	0	2	0	221
<i>Branta canadensis</i>	1	1	0	1	0	0
<i>Alopochen aegyptiaca</i>	27	96	5	4	11	57
<i>Tadorna tadorna</i>	3	9	0	7	1	0
<i>Cairina moschata</i>	7	23	0	6	0	17
<i>Aix sponsa</i>	1	1	0	0	0	0
<i>Aix galericulata</i>	10	10	0	2	0	10
<i>Mareca penelope</i>	27	502	132	377	253	30
<i>Mareca strepera</i>	38	577	53	152	301	25
<i>Anas crecca</i>	40	693	95	217	56	309
<i>Anas platyrhynchos</i>	548	100 993	13 233	30 501	15 609	39 193
<i>Anas acuta</i>	15	45	9	26	7	2
<i>Spatula clypeata</i>	5	21	4	13	3	0
<i>Netta rufina</i>	8	17	0	1	9	0
<i>Aythya ferina</i>	30	2 607	1 617	1 720	872	17
<i>Aythya nyroca</i>	1	2	0	0	0	2
<i>Aythya fuligula</i>	69	5 668	2 717	2 185	2 023	748
<i>Aythya marila</i>	4	13	7	11	5	1
<i>Clangula hyemalis</i>	1	4	4	0	0	0
<i>Melanitta fusca</i>	6	40	29	22	11	0
<i>Bucephala clangula</i>	50	1 226	604	463	196	299
<i>Mergellus albellus</i>	11	58	34	40	11	11
<i>Mergus serrator</i>	6	16	8	0	2	1
<i>Mergus merganser</i>	179	3 314	829	476	539	1 095
<i>Anatinae spp.</i>	13	861	0	775	0	857
<i>Gavia stellata</i>	3	3	1	0	2	0
<i>Gavia arctica</i>	3	6	2	1	1	0
<i>Tachybaptus ruficollis</i>	91	389	17	73	4	360
<i>Podiceps cristatus</i>	32	444	269	27	155	1

druh <i>species</i>	počet lokality <i>number of sites</i>	celkem <i>total</i>	přehrady <i>reservoirs</i>	rybníky <i>fishponds</i>	prům. vody industr. waters	řeky, potoky rivers, streams
<i>Podiceps grisegena</i>	2	7	0	3	7	0
<i>Podiceps auritus</i>	1	1	0	1	1	0
<i>Podiceps nigricollis</i>	3	4	3	1	1	0
<i>Phalacrocorax carbo</i>	214	9 559	2 755	2 166	2 020	3 272
<i>Ardea alba</i>	117	976	259	397	94	113
<i>Ardea cinerea</i>	353	1 700	123	357	120	678
<i>Ciconia ciconia</i>	4	4	0	0	0	1
<i>Gallinula chloropus</i>	66	238	2	25	16	175
<i>Fulica atra</i>	112	10 679	2 663	2 908	6 659	1 163
<i>Grus grus</i>	3	9	0	0	0	7
<i>Vanellus vanellus</i>	2	2	0	0	0	1
<i>Philomachus pugnax</i>	1	1	0	1	0	0
<i>Gallinago gallinago</i>	1	1	0	0	1	0
<i>Tringa ochropus</i>	4	4	0	2	0	3
<i>Larus melanocephalus</i>	1	4	0	0	0	0
<i>Chroicocephalus ridibundus</i>	56	9 151	2 148	161	806	5 098
<i>Larus canus</i>	27	7 058	2 575	41	3 671	109
<i>Larus fuscus</i>	1	1	0	0	1	0
<i>Larus argentatus</i>	13	390	266	0	8	12
<i>Larus cachinnans</i>	53	4 571	1 540	164	1 002	404
<i>Larus michahelis</i>	1	8	0	0	8	0
<i>Larus cachinnans/argen- tatus</i>	75	5 775	1 062	308	4 197	258
<i>Haliaeetus albicilla</i>	53	105	25	36	2	35
<i>Alcedo atthis</i>	106	157	1	35	2	131
<i>Anthus pratensis</i>	2	9	0	0	9	0
<i>Motacilla cinerea</i>	15	17	1	3	0	14
<i>Motacilla alba</i>	5	5	0	1	0	5
<i>Cinclus cinclus</i>	91	350	0	56	0	349
<i>Panurus biarmicus</i>	2	7	0	0	5	0
<i>Emberiza schoeniclus</i>	3	5	0	0	3	2
CELKEM	TOTAL	198 080	41 347	60 304	40 060	57 090

Tekoucí vody nejvíce využívaly tyto druhy: labuť velká, husice nilská, čírka obecná, kachna divoká, morčák velký, potápka malá, kormorán velký, volavka popelavá, slíпка zelenonohá, racek chechtavý, ledňáček říční, konipas horský a skorec vodní. **Na přehradních nádržích**

byly zjištěny nejvyšší počty poláka cholačky, turpana hnědého, hohola severního, potápky roháče, racka stříbřitého a racka bělohlavého. Kopřivka obecná, lyska černá, racek bouřní a blíže neurčení velcí racci (*Larus cachinnans/argentatus*) dosáhli nejvyšší celkové početnosti na

průmyslových vodách. Rybníční lokality představovaly v lednu 2018 významné zimoviště pro husu tundrovou, běločelou a velkou, ostralku štíhlou, lžičáka pestrého a volavku bílou. Polák velký a morčák malý se vyskytovali především na přehradách a rybnících, orel mořský na rybnících a tekoucích vodách a hvízdák eurasijský na rybnících a průmyslových vodách.

Při sčítání v lednu 2018 byly doloženy **rekordní počty ptáků** za celou historii IWC u nás (1966–2018) u následujících druhů: husice nilská, pižmovka velká (*Cairina moschata*), hvízdák eurasijský, kopřivka obecná, ostralka štíhlá, zrzohlávka rudozobá (*Netta rufina*), potápka rudokrká (*Podiceps grisegena*), jeřáb popelavý (*Grus grus*), racek bouřní, racek bělohlavý a velcí racci. Počty následujících druhů byly druhé nejvyšší za celou historii sčítání: husa velká, husice liščí (*Tadorna tadorna*), morčák prostřední (*Merergus serrator*) a čáp bílý (*Ciconia ciconia*).

Z **méně běžných druhů** vodních ptáků byly v lednu 2018 zjištěny: labuť zpěvná (*Cygnus cygnus*), husa krátkozobá (*Anser brachyrhynchos*), husice liščí, ostralka štíhlá, lžičák pestrý, zrzohlávka rudozobá, polák malý (*Aythya nyroca*),

hoholka lední (*Clangula hyemalis*), turpan hnědý, morčák prostřední, potáplice malá (*Gavia stellata*), potáplice severní (*Gavia arctica*), potápka rudokrká, potápka černokrká (*Podiceps nigricollis*), čáp bílý, jeřáb popelavý, jespák bojovný (*Philomachus pugnax*), bekasina otavní (*Gallinago gallinago*), racek žlutohý (*Larus fuscus*), sýkořice vousatá (*Panurus biarmicus*) a strnad rákosní (*Emberiza schoeniclus*) - tab. 2 a 3.

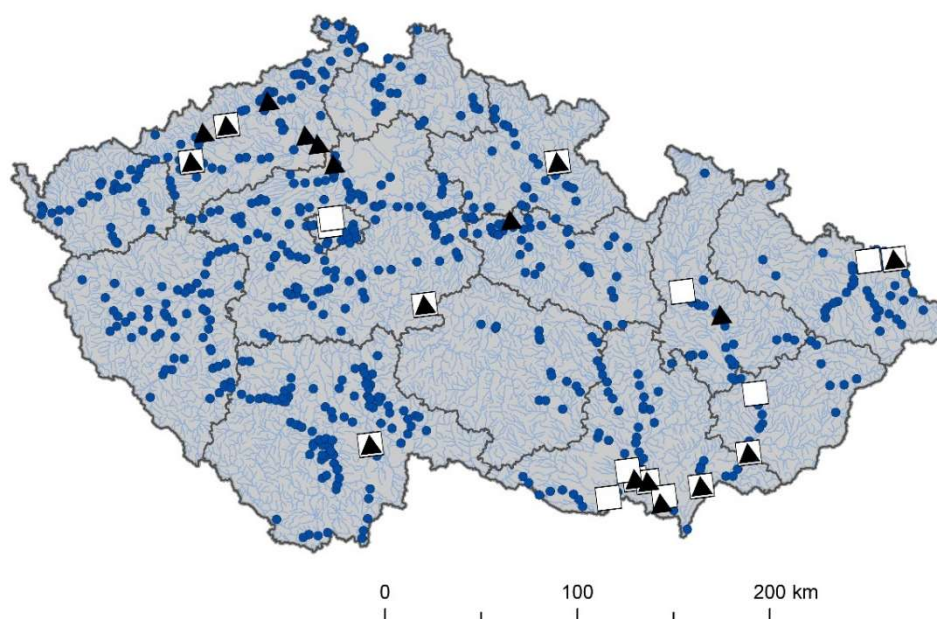
Na sledovaných lokalitách se vyskytlo i několik tzv. **nepůvodních druhů**, a to husa labutí (*Anser cygnoides*), husa indická (*Anser indicus*), berneška velká (*Branta canadensis*), husice nilská, pižmovka velká, kachnička karolínská (*Aix sponsa*) a kachnička mandarínská. Nejpočetnější z nich byla husice nilská.

V lednu 2018 přesáhl počet zjištěných jedinců hranici **1 % tahové populace** u dvou druhů (husa tundrová a husa velká) na 2 lokalitách (Pohořelické rybníky a Písečné rybníky u Hodonína) - velikost tahové populace viz Wetlands International 2019; tab. 4. Na těchto lokalitách bylo dosaženo kritéria č. 6 pro **Mezinárodně významnou lokalitu (Ramsar Site)**.

Tab. 4. Přehled lokalit, kde bylo v roce 2018 splněno Ramsarské kritérium č. 6 pro mezinárodně významnou lokalitu (1% hranici tahové populace druhu).

Table 4. List of sites with Ramsar Site criterion 6 (1% of species flyway population).

lokality site	datum date	počet number	kritérium threshold
Anser fabalis /semirostris			
Pohořelické rybníky	13.1.2018	7 000	5 900
Anser anser			
Písečné rybníky u Hodonína	14.1.2018	830	560

Obr. 2. Lokality s nejvyšším počtem zjištěných druhů a jedinců vodních ptáků na území ČR v lednu 2018. Černé trojúhelníky představují lokality s 15 a více druhů, bílé čtverce představují lokality s 2 000 a více jedinci vodních ptáků. Malé kroužky pak představují ostatní sledované lokality v lednu 2018.

Fig. 2. Distribution of wetland sites with the highest numbers of wintering waterbird species and individuals in the Czech Republic in January 2018. Black triangles represent sites with 15 and more waterbird species, white squares represent sites with 2 000 and more individuals of waterbirds. Small circles represent other sites covered by IWC.

Národní kritérium, **2 000 a více jedinců** všech druhů vodních ptáků, bylo splněno na 18 lokalitách. Nejvyšší počet jedinců byl zjištěn na Nechranické přehradě (14 491) Další početně bohaté lokality byly Horní a střední zdrž vodního díla Nové Mlýny, Pohořelické rybníky, štěrkopískovna Ostrožská Nová Ves, Písečné rybníky u Hodonína, jezero Most, rybníky v CHKO Třeboňsko a štěrkovna Vrbice. Mezi lokalitami s 2000 a více zjištěnými jedinci jedinců byly jen minimálně zastoupeny tekoucí vody (2 úseky Vltavy v Praze).

Na 18 lokalitách bylo zjištěno národní kritérium **15 a více druhů vodních ptáků**. Nejvyšší počet (25 druhů) byl zjištěn na přehradě Rozkoš, a dále pak na Nechranické přehradě, štěrkopískovně Ostrožská Nová Ves, jezeře Most a přehradě Želivka a Horní a střední zdrži vodního díla Nové Mlýny. Pouze dva navazující říční úseky na Labi (Horní Počáply – Roudnice nad Labem – Litoměřice) překročily počet 15 druhů. Druhově bohaté byly rybníky v CHKO Třeboňsko, Písečné rybníky u Hodonína, rybníky u Karviné a Lednické rybníky.

Tab. 5. Přehled mokřadních lokalit s 2 000 a více jedinci vodních ptáků v lednu 2018.**Table 5.** List of wetland sites with 2 000 and more waterbirds in January 2018.

kód lokality site number	lokality site name	počet ex. number of indiv.
21002	Nechranická přehrada	14 491
61005	vodní dílo Nové Mlýny I (horní a prostřední zdrž)	9 551
62051	Pohořelické rybníky (Starý, Vrkoč, Novoveský)	7 600
63010	štěrkopískovna Ostrožská Nová Ves	7 380
62056	Písečné rybníky u Hodonína	6 800
23062	jezero Most	5 712
42000	rybníky v CHKO Třeboňsko	5 621
73032	štěrkovna Vrbice	5 201
61009	vodní dílo Nové Mlýny II (třetí zdrž + Strachotín)	4 458
62066	Záhlinické rybníky	3 942
72045	rybníky u Karviné	3 592
34020	VLTAVA: Podolí - Mánesův most	3 382
51001	přehrada Rozkoš	3 066
31003	přehrada na Želivce	3 023
62053	Zámecký rybník v Lednici	2 980
63014	odkalovací nádrže Hrušovany nad Jevišovkou	2 469
34022	VLTAVA: most Barikádníků - Podbaba + Stromovka	2 358
73003	štěrkopískovna Mohelnice	2 182

Podíl kachen, u nichž byl zaznamenán **po-
měr pohlaví** se u jednotlivých druhů po-
hyboval mezi 8.7 % a 100 %. Poměrně
nízký počet takto určených ptáků byl
z běžnějších druhů kachen zjištěn u čírky
obecné (14 %) a poláka velkého (25.8 %).
Samci výrazně převažovali u rodu *Anas* i
Aythya. Poměr pohlaví vychýlený ve pro-
spěch samic byl zaznamenán pouze u mor-
čáka bílého a prostředního (tab. 7).

Poděkování

Velice děkujeme především všem dobro-
volným spolupracovníkům, zapojeným do
sčítání i regionálním koordinátorům sčí-
tání. Mezinárodní sčítání vodních ptáků
v České republice v roce 2018 probíhalo

Poměr určení **mladých a starých ptáků**
se u vybraných druhů pohyboval v rozmezí
2.4 % určených volavek bílých až 77 % la-
butí velkých. Poměrně vysoký podíl je-
dinců s určeným stářím byl zaznamenán u
orla mořského (61.9 %), kde byl také zjiš-
těn nejvyšší podíl mladých ptáků (47.7 %).
Naopak nízké zastoupení mladých jedinců
bylo zjištěno u volavky bílé, racka stříbr-
ného a kormorána velkého (tab. 8).

částečně za podpory MŽP ČR. Za pomoc
při organizaci sčítání děkujeme pobočkám
a klubům České společnosti ornitologické.

V tomto příspěvku byl použit mapový
podklad © ESRI & NASA 2007.

Tab. 6. Přehled mokřadních lokalit s 15 a více druhy vodních ptáků v lednu 2018.**Table 6.** List of wetland sites with 15 and more waterbird species in January 2018.

kód lokality site number	lokality site name	počet druhů number of species
51001	přehrada Rozkoš	25
21002	Nechranická přehrada	24
63010	štěrkopískovna Ostrožská Nová Ves	24
23062	jezero Most	22
31003	přehrada na Želivce	21
61005	vodní dílo Nové Mlýny I (horní a prostřední zdrž)	21
33001	pískovna u Cítova	20
42000	rybníky v CHKO Třeboňsko	19
24001	LABE: Horní Počáply – Roudnice nad Labem	18
24002	LABE: Roudnice nad Labem - Litoměřice	18
62056	Písečné rybníky u Hodonína	18
23026	nádrž Kyjice u Jirkova	16
61009	vodní dílo Nové Mlýny II (třetí zdrž + Strachotín)	16
72045	rybníky u Karviné	16
23027	jezero Milada u Chabařovic	15
53007	pískovna Oplatil	15
62052	NPR Lednické rybníky	15
73004	štěrkopískovna Chomoutov u Olomouce	15

Summary

International Waterbird Census (IWC) was carried out on 654 wetland sites in the Czech Republic in January 2018. In total, 198 083 individuals of 65 waterbird species were counted. Mallard was recorded as the most frequent and the most abundant waterbird species.

In January 2018 numbers of ten following species were the highest in the whole history of IWC in the Czech Republic (1966–2018): Egyptian Goose, Muscovy Duck, Eurasian Wigeon, Gadwall, Northern Pintail, Red-crested Pochard, Red-necked Grebe, Common Crane, Common Gull, Great Bittern and “large gulls”.

Some interesting regional patterns in distribution of individual species were found. The highest numbers of Mute Swan, Little Grebe, Grey Heron, Common Moorhen and Black-headed Gull were recorded in Central Bohemia. Egyptian Goose, Gadwall, Common Merganser, Great Crested Grebe, Common Coot and Herring Gull were most abundant in North Bohemia.)

Tab. 7. Poměr pohlaví ((samci/samci+samice)*100) sledovaných druhů kachen v lednu 2018.**Table 7.** Adult sex ratio ((males/males+females)*100) of duck species in January 2018.

druh species	celkem total	samci males	samice females	poměr pohlaví adult sex ratio	neurčeno unknown	podíl určených (%) known sex (%)
<i>Cairina moschata</i>	23	2	0	100.0	21	8.7
<i>Aix sponsa</i>	1	1	0	100.0	0	100.0
<i>Aix galericulata</i>	10	7	1	87.5	2	80.0
<i>Mareca penelope</i>	502	126	92	57.8	284	43.4
<i>Mareca strepera</i>	577	229	207	52.5	141	75.6
<i>Anas crecca</i>	693	52	45	53.6	596	14.0
<i>Anas platyrhynchos</i>	100 993	22 013	16 122	57.7	62 858	37.8
<i>Anas acuta</i>	45	20	17	54.1	8	82.2
<i>Spatula clypeata</i>	21	6	3	66.7	12	42.9
<i>Netta rufina</i>	17	11	4	73.3	2	88.2
<i>Aythya ferina</i>	2 607	374	299	55.6	1 934	25.8
<i>Aythya nyroca</i>	2	2	0	100.0	0	100.0
<i>Aythya fuligula</i>	5 668	1 486	1 410	51.3	2 774	51.1
<i>Aythya marila</i>	13	7	1	87.5	5	61.5
<i>Melanitta fusca</i>	40	4	3	57.1	33	17.5
<i>Bucephala clangula</i>	1 226	288	240	54.5	698	43.1
<i>Mergellus albellus</i>	58	16	36	30.8	6	89.7
<i>Mergus serrator</i>	16	7	9	43.8	0	100.0
<i>Mergus merganser</i>	3 314	1 224	962	56.0	1 128	66.0

Bean Goose, Greater White-fronted Goose, Greylag Goose, Eurasian Wigeon, Mallard, Northern Pintail, Northern Shoveler, Common Pochard, Greater Scaup, Velvet Scoter, Common Goldeneye, Smew, Great White Egret, and Grey Heron were most abundant in South Moravia. The Eurasian Teal reached their highest numbers in Eastern Bohemia. The highest numbers of Common Gull and Caspian Gull were recorded in North Moravia (see Table 2 and 3 for details).

The running waters (rivers and streams) were the most preferred wetland habitat in following waterbird species: Mute Swan, Egyptian Goose, Eurasian Teal, Mallard, Common Merganser, Little Grebe, Grey Heron, Common Moorhen, Black-headed Gull, Common Kingfisher, Grey Wagtail and White-throated Dipper, Tufted Duck, Velvet Scoter, Common Goldeneye, Great Crested Grebe, European Herring Gull and Caspian Gull were recorded in higher numbers on reservoirs. Gadwall, Common Coot, Common Gull and “large gulls” were recorded in highest numbers on industrial waters. i.e. on sand pit, gravel pit lakes and sedimentary pools (Table 3).

Numbers of Bean Goose and Greylag Goose exceeded 1 % threshold of the flyway population on two sites (Wetlands International 2006 and 2019); see Table 4.

In total, 2000 and more wintering waterbirds were found in 18 wetland sites and 15 and more wintering waterbird species were recorded on 18 wetland sites. The highest species richness was found on Rozkoš reservoir in Eastern Bohemia (Table 5 and 6 and Figure 2).

The adult **sex ratio** was recorded in duck species (Table 7). Males prevailed in dabbling ducks, in Pochards, Common Goldeneye, Velvet Scoter and Goosander. On the contrary, females prevailed were recorded in Smew and Red-breasted Mergaster (Tables 7).

Moreover, **age ratio** was recorded in some waterbird species. The highest proportion of young individuals was found out in White-tailed Eagle. On the contrary, the lowest proportion of young individuals was found out in Great White Egret, European Herring Gull and Great Cormorant (Table 8).

Tab. 8. Věkový poměr ((mladí/mladí+staří)*100) vybraných druhů v lednu 2018.

Table 8. Age ratio (juv./juv.+ad.)*100) of selected species in January 2018.

druh species	celkem total	mladí juven.	staří adults	věk. poměr age ratio	neurčeno unknown	podíl určených (%) known age (%)
<i>Cygnus olor</i>	2 512	475	1 459	24.6	578	77.0
<i>Alopochen aegyptiaca</i>	96	2	12	14.3	82	14.6
<i>Mareca penelope</i>	27	3	5	37.5	19	29.6
<i>Phalacrocorax carbo</i>	9 559	147	1 368	9.7	8 044	15.8
<i>Ardea alba</i>	976	1	22	4.3	953	2.4
<i>Ardea cinerea</i>	1 700	40	321	11.1	1 339	21.2
<i>Gallinula chloropus</i>	238	34	73	31.8	131	45.0
<i>Grus grus</i>	9	2	4	33.3	3	66.7
<i>Chroicocephalus ridibundus</i>	9 151	571	1 437	28.4	7 143	21.9
<i>Larus canus</i>	7 058	87	117	42.6	6 854	2.9
<i>Larus argentatus</i>	390	8	109	6.8	273	30.0
<i>Larus cachinnans</i>	4 571	37	293	11.2	4 241	7.2
<i>Larus cach./argentatus</i>	5 775	342	1 471	18.9	3 962	31.4
<i>Haliaeetus albicilla</i>	105	31	34	47.7	40	61.9

Literatura

- Gilissen N., Haanstra L., Delany S., Boere G. & Hagemeyer W. 2002. Numbers and distribution of wintering waterbirds in the Western Palearctic and Southwest Asia in 1987, 1988 and 1999. Results from the International Waterbird Census. *Wetlands Int. Global Series No 11. Wageningen. The Netherlands.*
- Musil P. & Musilová Z. 2010. 45 let Mezinárodního sčítání vodních ptáků (IWC) v České republice. *Aythya 3: 2–18.*
- Musilová Z., Musil P. & Pellantová J. 2003. Mezinárodní sčítání vodních ptáků v České republice v letech 1998–2003. *Zprávy ČSO 57: 17–23*
- Musilová Z., Musil P. & Pellantová J. 2003. Mezinárodní sčítání vodních ptáků v České republice v letech 1998–2003. *Zprávy ČSO 57: 17–23.*
- Musilová Z. & Musil P. 2004. Mezinárodní sčítání vodních ptáků v České republice v lednu 2004. *Zprávy ČSO 59: 33–37.*
- Musilová Z. & Musil P. 2005. Mezinárodní sčítání vodních ptáků v České republice v lednu 2005. *Zprávy ČSO. 61: 22–28.*

- Musilová Z., Musil P., & Neužilová Š. 2008. Mezinárodní sčítání vodních ptáků v České rep. v lednu 2006 a 2007. *Aythya* 1: 5–13.
- Musilová Z., Musil P., Haas M., Strnad M. & Skuhrová M. 2009. Mezinárodní sčítání vodních ptáků v České republice v lednu 2008 a 2009. *Aythya* 2: 1–9.
- Musilová Z., Musil P. & Haas M. 2010. Mezinárodní sčítání vodních ptáků v České republice v lednu 2010. *Aythya* 3: 19–30.
- Musilová Z., Musil P. & Haas M. 2011. Mezinárodní sčítání vodních ptáků v České republice v lednu 2011. *Aythya* 4: 1–13.
- Musilová Z., Musil P. & Prokešová E. 2014a. Mezinárodní sčítání vodních ptáků v České republice v lednu 2012. *Aythya* 5: 1–13.
- Musilová Z., Musil P. & Prokešová E. 2014b. Mezinárodní sčítání vodních ptáků v České republice v lednu 2013. *Aythya* 5: 14–26.
- Musilová Z., Musil P. & Prokešová E. 2016a. Mezinárodní sčítání vodních ptáků v České republice v lednu 2014. *Aythya* 6: 2–14.
- Musilová Z., Musil P. & Prokešová E. 2016b. Mezinárodní sčítání vodních ptáků v České republice v lednu 2015. *Aythya* 6: 15–26.
- Pellantová J. 1995, 1996, 1997, 1998. Mezinárodní sčítání vodních ptáků na území České republiky v sezóně 1993/94, 1994/95, 1995/96, 1997/98. *Zprávy ČSO* 40: 3–7, 1995/96, 1997/98. *Zprávy ČSO* 42: 3–7, *Zprávy ČSO* 44: 3–8, *Zprávy ČSO* 46: 2–6.
- Wetlands International 2006. Waterbird Population Estimates – Fourth Edition. *Wetlands International. Wageningen. The Netherlands.*
- Wetlands International 2019. "Waterbird Population Estimates". Retrieved from: wpe.wetlands.org.

